

Tiha stoletnica

Tam, na lepo preurejenem pokopališču cerkljanske fare je med drugimi ličen spomenik v obliki starih znamenj; kapelica, z vdelnimi starinskimi slikami na steklo in na spomeniku je prvi napis:

Vavken Andrej,
skladatelj in nadučitelj
1838 — † 1898.

Korak se ustavi, misli hite v daljo, tja v prelepo obmejno Notranjsko.

V Planini, kjer iz skrivnostnega podzemlja prihihi Unica, tam se je rodil Andrej Vavken, ki bo 29. novembra obhajal stoletnico svojega rojstva.

Vavken — komu je bilo doslej znano njegovo ime? Poedinim starejšim organistom in nič več.

L. 1898. so položili njegovo truplo v hladno zemljo cerkljanskega pokopališča. Prvi rod domačinov se ga je še spominjal, splošna javnost pa je pozabila nanj, dasi je njegov duh še do danes ostal med narodom v obliki njegovih pesmi.

Kdo in kaj je bil Vavken?

L. 1883. je zelene Cerklje obiskal avstrijski cesar.

Pred cerkvijo ga pozdravi v imenu občine tedanji župan Andrej Vavken. Cesar ga vpraša: »Kdo je tu šolski voditelj?«

Odgovor: »Jaz.«

»Kdo je zgradil to šolo?« »Jaz.« »Kdo je poštar?« »Jaz.« »Kdo je pošto ustanovil?« »Jaz.« »Kdo je organist?« »Jaz.« »No, potem morate imeti dovolj opravka,« je pripomnil cesar.

Vedel pa le še ni, da je Vavken prebil vsako prsto minuto tam ob klavirju, kjer so nastajale pesmi, ki jih je potem pel s svojim izbornim pevskim zborom v cerkljanski cerkvi. — Sam je imel krasen glas, obsežen bariton, izredno poln, zametno božajoč.

Tudi njegova žena, pokojna Evgenija Vavken, mu je s svojim lepim, mehkim in zvočnim altom zvesto stala ob strani pri cerkvenem petju.

Premnogo je božičnih, velikonočnih in majniških pesmi, ki jim je on vdihnil življenje. Lepe so, polne notranjega doživljanja in narod jih rad ubira v ljudskem petju.

Tudi posvetnih pesmi nam je precej dal. L. 1931. ga je silno lepo predočil njegov nekdanji učencec stolni dekan in kanonik g. dr. Fr. Kimovec v spomenici »Od Ilirije do Jugoslavije«.

L. 1936. pa je tedanji upravitelj cerkljanske šole pokojni Josip Lapajne imel v radiu Vavkovo proslavo kot uvod za stoletnico njegovega rojstva. Otroci njegove šole so zapeli zbirko Vavkovih pesmi in pokojnik je kaj zanimivo tolmačil nastanek vsake teh.

Ko so tov. Josipu Lapajne nekateri svetovali, naj to proslavo priredi rajši ob Vavkovi stoletnici, je rekel: »Bog ve, kje bom tedaj jaz.« Slutnja? In 11. mesecev za tem je legel tudi on k njemu v grob.

Sveta tišina je tu na tvojem grobu Andrej Vavken. Mir in odpočitek od vseh grenkob življenja. Ti pevec in ustvaritelj premnogo slovenskih pesmi spavaš tu že 40 let. Ali slišiš, ko poje zbor v cerkvi tvojo »Sveti križ?« in v prelepih majniških jutrih ono nežno »Hvalo pojte dol višave« in »Krasni majnik«.

V sveti božični noči, ko je tvoj grob pogrnjen z belim leskečim se snegom, prihajajo k tebi glasovi »Zveličar nam je rojen zdaj«, »Raduj se človek moj«, »Pastirci vi«, »Oj slava...«

Ko se tvoj grob ogrne v pomladno cvetje in je narava v polnem dehtenju in kipenju in zazvone v linah cerkljanski zvonovi svojo mogočno velikonočno pesem, tedaj te pozdravijo glasovi tvoje »Današnji žarkie«.

Premnogokrat zaplakajo tu na pokopališču mehki glasovi večno lepe »Vigred se povrne«. O, koliko tovarišev učiteljev je že spremila ta tvoja otožnica v grob.

Se pozni zanamci bodo prepevali tvoje lepe pesmi; v njih bo ime Andrej Vavken ostalo večno.

† Berti Brencetovi v spomin

V avgustu je umrla v Mariboru upokojena učiteljica Berta Brenc v 52. letu svoje starosti. Rodila se je v Velenju blizu Šoštanja kot hčerka šolskega upravitelja. Bila je najmlajša izmed šestih otrok. Študirala je v Celovcu in Mariboru — po maturi je službovala doma v Velenju — kjer je preživela najlepšo dobo svojega življenja v krogu svojih staršev. Ob prevratu je prišla Berta v Maribor, kjer je službovala na III. in IV. dekliški šoli. Pri šolski deci je bila silno priljubljena, znala jo je pridobiti za pouk, vsi otroci in starši otrok so jo ljubili in spoštovali. Gojila je šolsko in cerkveno petje, imela krasen zbor. Večkrat je pela z njimi v cerkvi pri šolarskih mašah in raznih šolskih prireditvah. Za svoj trud je dobila več pohvalnih listov — dobila pa je tudi od mest. šol. sveta v Mariboru častno darilo za verno marljivost, uspešno poučevanje in vestno izpolnjevanje učiteljskih dolžnosti. Bila je ves čas članica učiteljskega

društva. Ko je zgubila svoje starše, je začela bolehati na srcu. Bil je to pač prehud udarec zanjo, ker je tudi v Mariboru živela skupno s svojimi starši. Njeno zdravje se je slabšalo, iskala je utehe v raznih kopalniških in letoviških — ozdravela ni več.

Ker ji je postalo šolsko delo pretežko, je prosila za dopust in leta 1931. je stopila v pokoj. Hirala je vedno bolj, letos spomladi je legla v posteljo in v avgustu izdihnila svojo blago dušo.

Odšla si tja, ljuba Berta, od koder ni vrtnite, odšla si po plačilo za svoj trud! Zapustila si svoje drage sorodnike in tovariše, ki žalujejo za Teboj, draga Berta! Umrla si ob času, ko Te nismo mogle spremljati na Tvoji zadnji poti, zato pa Te hočemo večkrat obiskati na Tvojem zadnjem, lepem domu, kjer snivaš večno spajanje poleg dragih staršev.

Z Bogom, draga tovarišica, ljuba Berta!
K. P.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Pismenost v Jugoslaviji se je zadnja leta precej dvignila. Po uradni statistiki je znalo leta 1921. 48,5 % prebivalstva Jugoslavije čitati in pisati, deset let pozneje pa že 54,8 %. Sedaj računajo, da se je odstotek povzpел že na 60 %. Leta 1931. je znalo največ ljudi v Sloveniji pisati in čitati, namreč 94,4 % (94,7 % moških in 94,2 % žensk), najmanj pa v vrbaski banovini, 27,4 % (40,1 %

moških in le 14,2 % žensk). Zanimivo je, da stoji Beograd s svojimi 89,1 % nepismenosti na drugem mestu, za dravsko banovino. »Edinost«, 26. XI.

— I Pipo bodo smele kaditi in to celo v šoli učenke v Indiji. Vlada v Indiji bo v najkrajšem času izdala odlok, da bodo smele vse učenke 1600 nočnih šol kaditi pipo in to celo med poukom. Vse te učenke so bile doslej

nepismene. Toda tudi po dnevnem delu navadno zapuščajo šolo in hodijo domov — kadit. Da bi se kmetice prisililo, da berejo in pišejo, jim je vlada dovolila, da smejo med poukom kaditi pipo. »Večernik«, 25. XI.

— Himen. V ponedeljek, 21. nov. 1938., sta se poročila v Sv. Ilju v Slov. gor. tov. Košutnik Roman, učitelj v Sp. Sv. Kungoti, in tov. Kosi Oresta, učiteljica v Št. Janžu pri Dravogradu. Poročil jih je bivši učitelj in tovariš g. Štefancjoza, sedaj kaplan v Zalcu.

Učiteljska tiskarna

— t V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru si lahko naročite sliko skladatelja Davorina Jenka in sliko sv. Save. Sliki sta v velikosti 65,5 x 47,5 m na močnem papirju po din 12,—, na kartonu nalepljeni pa po din 20,—.

— t Ko pridete v Ljubljano, ogledjte si veliko zbirko učil v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Franciškanski ulici št. 6.

— t Pravkar sta izšli v Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani knjigi: »Pisane lutke« in »Tinkin zajček«, ki ju je spisal Josip Ribičič. Prvo knjigo, ki bo ugajala deklicam, je bogato okrasila s slikami Ksenija Prunkova. Druga knjiga je zelo primerna za dečke. Okrasil jo je Franc Mihelič. — Poleg teh dveh knjig našega priznanega mladinskega pi-

Kadar pridete v Ljubljano, se zglasite pri občeznani manufakturni veletrgovini

R. MIKLAUC „Pri škofu“
Lingarjeva ulica — Pred škofijo,

kjer boste našli veliko izbiro blaga za moške in damske obleke po izredno ugodnih cenah
Ne pozabite: R. Miklauc, Ljubljana

Mladinska mafica

— mm V Moravskem večerniku od 13. novembra t. l. je izšel v češkem prevodu »Murlie«, zgodba o psu, ki jo je za »Naš rod« napisal Karel Širok.

— mm Božična številka »Našega roda« je izšla s sledečo vsebino: M. Sever: Svobode seme. (Pesem.) Anton Ingolič: Sirote. (Nadaljevanje.) Josip Ribičič: Božična pravljica. Ina Šlokanova: Božična. France Novšak: Golobčeva smrt. Anton Mohar: Zalost. (Pesem.) Georgij Rajčev: Zefran. Tone Ljubič: Miklavžev večer. (Pesem.) Karel Širok: Ta noč je sveta noč. (Pesem.) Josip Ribičič: Ples na zemlji. Pavel Kunaver: Uboga gmajna. Mara J. Tavčar: Ringaraja. (Pesem.) Albin Zalaznik: Trpljenje kulijev na reki Jangtse. Angela Vodetova: Dragi Branko! Tone Ljubič: Zobotrepci. Zdravko Ocvirk: Pesem o črvu. (Pesem.) Vilim Kunst: Za tri dinarje elektrike. (Nadaljevanje.) Disney - O. Gaspari: Noctova barka. Leopold Paljk: Krvava ušica. — Uganke za Cicibančke. — Prosim! Hvala! — Drobne zanimivosti. — Mladina piše. — Križanke. — Številka ima novo naslovno sliko, ki je izredno posrečena. Bogata vsebina te številke je natrpna s posrečenimi ilustracijami, pri katerih so sodelovali sledeči ilustratorji: Mihelič, Sedej, Georgijev, Bucik, Smrekar, Širk, Ljubič, O. Gaspari, Prunkova in drugi.

— mm Ekspedicija 4. številke »Našega roda« je pričela 28. novembra. Vsi naročniki, ki so pravočasno poravnali naročnino, imajo list že v rokah. Poverjeniki, ki niso poravnali še naročnino, so naprošeni, da to store, da prejmejo otroci čimprej to zanimivo številko.

— mm Naročnina na posamezne številke »Našega roda« se plačuje vnaprej. Vse cenjene poverjenike naprošamo, da se tega drže.

— mm Naročniki na slikanico »Živali« obveščamo, da zaradi nesoglasja med lastniki tvrdke, ki bi nam morala slikanico izdelati,

satelja Josipa Ribičiča je izšla še knjiga: »Teta s cekarjem«, ki jo je spislala Manica Komarova, poslikal pa Niko Pirnat. V knjigi je pet izvirnih slovenskih pravljic. — Miklavž in Božiček bosta imela s knjigami prav posebno veselje, ker bosta ustregla našim malčkom.

— t Knjigarna Učiteljske tiskarne v Ljubljani prosi vse one, ki imajo njen letošnji »Cenik«, da vpišejo k cenikovemu poglavju Štenske slike in učila, II. Zemljevidi, sledeče popravljene cene:

A. Stenski zemljevidi.

1. Afrika, fizična karta (Rothaug, Umlauf, Modestin). Velikost 195/175 cm. Din 460.
2. Afrika, politična karta (Rothaug, Umlauf, Modestin). Velikost 195/175 cm. Din 460.
3. Amerika južna, fizična karta (Modestin). Velikost 195/175 cm. Din 460,—.
9. Balkanski polotok, fizična karta (Franovič-Gavazzi). Velikost 160/190 cm. Din 400.
17. Jugoslavija kraljevina, zgodovinski razvoj 1804.—1818. (Zavr). Velikost 95/106 cm. Din 160,—.
22. Poluta vzhodna (Rothaug, Umlauf, Modestin). Velikost 185/170 cm. Din 460,—.
24. Poluta zapadna (Rothaug, Umlauf, Modestin). Velikost 185/170 cm. Din 460,—.
26. Poluta vzhodna in zapadna, fizična karta (Juras). Velikost 150/90 cm. Din 320,—.

B. Globusi.

2. Globus, premer 34 cm, brez meridiana (hrv. tekst). Din 600,—.
4. Globus, premer 12 cm (hrv. tekst). Din 70.

nismo prejeli knjige pravočasno in smo bili zaradi tega prisiljeni pogodbo stornirati. Naročnikom bomo denar vrnili.

Šolski radio

— r X. Torek, 6. decembra, Miklavžev dan. Izvajajo brezposelni učit. abiturienti. Razpored: Anica Černejeva: Sv. Miklavž je prišel v šolo. (Igra.) Anica Černejeva: Sirotica Tinka in sv. Miklavž. (Recitacija.) Josip Ribičič: Pri sv. Petru. (Igra.) I.—III.

Petek, 9. decembra, December doma in v prirodi. Dvogovor, vodi g. Miroslav Zor. Prvi zimski pojavi. In vendar tudi življenje. Prva rast v čebulicah. Na vrtu in med lončnicami. Življenje v kleti. II.—III.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 4. decembra, ob 17. uri predavanje: Gospodarska navodila in tržna poročila.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev
Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠKOFJA LOKA sporoča, da je dnevni red zborovanja v toliko izpremenjen, da predavanja ne bo, pač pa bo razprava o podrobnih učnih načrtih za nižjo in višjo ljudsko šolo. Ostali dnevni red neizpremenjen! Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ORMOŽ bo zborovalo v soboto, dne 3. decembra, ob 9. uri dopoldne v državni ljudski šoli v Ormožu. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi predavanje tovariša VI. Klemenčiča o »Zgodovinskem pouku v osn. šoli; in predavanje g. prof. Franja Zgeca — »Halozel!« — Vabljeni vsi tovariši, posebno novinci.
Odbor.

Lep dar slovenski mladini

Dve novi mladinski knjigi
Josipa Ribičiča

Ko se je v slovenski književnosti začel opaziti živahnejši razvoj in tudi znaten napredek, je še dolga leta zijala velika vrzel v naši mladinski literaturi. Pomanjkanje dobre mladinske knjige sploh je bilo zelo občutno, še posebno velika pa je bila potreba po izvirnih slikanicah in čtivu za najmlajši rod. Le slabi prevodi tujih del so spopolnjevali naš knjižni trg. Šele v povojni dobi se je pričela mnogo živahneje razvijati naša res mlada mladinska književnost. V nemali meri gre za to zasluga Mladinski matici, ki že 10 let pošilja mladini samo izvirne mladinske spise, a skrbi tudi za najmlajše z vsakoletno originalno slikanico. Veliko priznanje pa gre tudi Josipu Ribičiču, ki je tako kot urednik Mladinske matice, kakor tudi kot neutrudljiv in najplodovitejši mladinski pisatelj z najlepšimi deli poskrbel za »Cicibanov rod« in s tem obogatil mladinsko književnost. Njegova dela »V kraljestvu palčkov«, »Kraljica palčkov«, »Zavratne pošasti«, »V kraljestvu čebel«, »Miheec in Jakec«, »Miškulin«, »Čurimurčki«, »Miklavževa noč«, »Kralj Honorolus«, »Palčki«, so naravnost biseri slovenske mladinske književnosti, namenjene našim najmlajšim. Temu lepemu številu njegovih originalnih in nadvse posrečenih del se pridružujeta dve novi slikanici »Pisane lutke« in »Tinkin zajček«, ki sta izšli v založbi Učiteljske tiskarne.

(Po sliki B. Jakoa)

Josip Ribičič.

Ribičič, ki razpolaga z neizčrpnim bogastvom fantazije, je tudi v teh dveh svojih najnovejših delih ohranil oni pristno otroški kramljajoči ton, ki ga naši malčki tako zelo ljubijo in tako močno cenijo. Vsebina spisov in način njegovega pisanja je otrokom tako zelo blizu, da ni prav nič čudnega, če so vsa Ribičičeva dela razprodana. — Rekord so pa dosegli »Palčki«, ki so bili razprodani lansko leto pred sv. Miklavžem v teku treh tednov. In letos prihajata na knjižni trg kar dve novi

slikanici, katerim je besedilo oskrbel Josip Ribičič in najmlajši Cicibančki bodo dobili zopet nekaj novega, izvirnega in nadvse lepega.

»Pisane lutke.« S tem delcem je posegel Ribičič z mojstrsko spretnostjo v oni nedognani svet, ki ga doživlja mlada deklica, ko se igra in pogovarja s svojimi lutkami. Prava, najbujnejša otroška fantazija obudi vse lutke, ki potem žive v svetu otroške domišljije. Tudi Ribičičeva »Pisane lutke« ponoči oživijo in se pod vodstvom glavnega aranžerja Pajacka pogovarjajo, kako bi svoji »mami« Cvetki čestitalo za god in kako darilce bi dale. Pa gredo na vrt in natrgajo cvetja; Belka belega, Rdečka rdečega, Modrička modrega, Zelenka zelenega in Rumenska rumenega in zlato sončce. Lepoto vsebine povzdignejo besede pametnega čarodeja, ki nasvetuje in pričara to, kar so ostale lutke pozabile.

Koliko otroškega doživljanja, koliko za otroke privlačnega dejanja, koliko previdno prikrite vzgojne tendence je v tem kramljanju lutk, skoraj ni moči opisati. Dejstvo pa je, da je ton neprisljiv in čtivo zanimivo tudi za odraslega. Knjiga je naravnost razkošno opremljena z okusnimi in večbarvnimi ilustracijami Ksenije Prunkove.

»Tinkin zajček.« S to knjigo bodo imeli posebno veselje dečki. Zajček Malček, Tinkina igrača, počiva zvečer na oknu med četo vojakov generala Harambaše in gleda v temno noč polno strahov. Po polnoči pridejo na vrt pod okno divji zajci in tem se pridruži Malček. Toda divjaki mu ne zaupajo, zmer-

jajo ga z izdajalcem debeluharjem ter zbežijo. V svoji nerodnosti se Malček usede na ježa, ko pa išče svoje divje bratce, ga preganjajo lisica, sova in volk. — Vojska generala Harambaše, ki jo pripeljeta s seboj Tinka in Tonček, išče Malčka, preganja lisico, sovo in volka, ki je pomandral skoro vse vojake. Šele medved prepodi Malčkove sovražnike, reši Harambašev vojsko in tudi zajčka.

Pri tem delu se je Ribičič zopet znašel v krogu živali, ki so tako priljubljene in spretno uporabljene gradivo njegovih mladinskih spisov. Naravnost mojstrsko je doslej obdelal čebele, Miškulina in Čurimurčke, a »Tinkin zajček« bo tem delom lepa dopolnitev.

Bogate risbe Franca Miheliča krasijo to knjigo in bodo otrokom prav dobro služile za preizkušanje sposobnosti v barvanju.

Težko bi bilo povsem objektivno ugotoviti, ali je že kateri izmed naših mladinskih pisateljev doslej pogledal globlje v dušo najmlajšega otroka, ali je že kdo bolje spoznal ono velikansko otroško fantazijo in ali je že kdo natančneje pogodil otroški ton v svojih mladinskih spisih, nego je to dosegel Ribičič. Naglasiti pa se brez dvoma more in tudi mora, da sta ti dve najnovejši deli izredno uspešni in pričata, da je Ribičič za naše najmlajše najplodovitejši in najboljši mladinski pisatelj.

Tisk, ilustracije in nadvse lepa in solidna oprema obeh knjig, vse to pričča, da založnica Učiteljska tiskarna zelo pazi na vrednost, lepoto in solidnost svojih izdanj. — ž.